

s právním prostředím zemí, jejichž úpravám se v knize komparativně věnuje, při četných zahraničních studijních pobytech a stážích. V různých směrech také usiluje o transfer zahraničních zkušeností do zdejšího prostředí. Konceptní pojetí nadačního práva v novém občanském zákoníku, jemuž Kateřina Ronovská věnovala již v době jeho příprav a schvalování velkou pozornost a mnoho podnětů i úsilí, takový přenos poznatků dobře umožňuje. Na řadě míst autorka dospívá k pozoruhodným závěrům. Poukázat lze např. na její zjištění, že § 353 odst. 1 n.o.z. zásadně brání poskytovat nadační příspěvky členům orgánů nadace a osobám těmto členům blízkým. To vede nutně k závěru, že by členy těchto orgánů musely být i v případě založení tzv. rodinných nadací jiné osoby než zakladatel. Autorka nabízí jako alternativní řešení těchto případů poskytování opakovaných plnění příslušným osobám jinou formou než nadačními příspěvky a uvažuje o možnosti využití reálného břemene (s. 117). To je jistě možné, typicky v případech, kdy bude nadace založena za smíšeným účelem – zčásti k podpoře rodiny, zčásti k podpoře veřejně prospěšných cílů. Bylo by namístě tuto myšlenku dále rozpracovat i se zřetelem na její další právní souvislosti; snad se k tomu časem vyskytne příležitost.

Samozřejmě, že ne se vším, k čemu autorka dospěla, musí recenzent souhlasit. Výskyt takových dílčích závěrů je však v posuzované práci marginální. Nepokládám např. za správný názor (s. 98 a 99), že by zakladatel mohl nadační listinou vyloučit vydání statutu nadace. Naopak, z § 314 odst. 1 n.o.z. jasně plyne, že nadace statut mít musí. Jediné, co zakladatel v této souvislosti může, je – pokud statut sám vydal společně s nadační listinou – vyloučit změny statutu, anebo vyloučit možnost správní rady statut měnit a vyhradit rozhodování o změnách statutu sobě nebo jiné osobě.

Závěrem snad jedna terminologická poznámka. Autorka na četných místech (s. 117, 140, 263, 281 a jinde) s oblibou píše o „nadačním institutu“. Nejsem si zcela jist, zda tím myslí nadaci, nebo nadaci i nadační fond, popř. něco jiného. Spíše mám za to, že jde o podlehnutí módnímu trendu právnických textů oblubujících si nadužívání – a tím i rozměňování – přesného právního pojmu »institut«. Domnívám se, že to je spíše ke škodě věci.

7. Dílčí kritické připomínky, týkající se navíc jen marginálií, samozřejmě nesnižují vysokou kvalitu recenzované publikace. Jde spíše o podněty, které by autorka mohla zvážit při eventuální přípravě dalšího vydání své knihy nebo při pokračující publikační činnosti. Na závěr nezbývá, než zopakovat, že monografie Kateřiny Ronovské je prací velmi mimořádnou, kterou nemůže nechat stranou nikdo z těch, kdo se zabývají problematikou nadačního práva, otázkami týkajícími se právnických osob nebo občanským právem vůbec, ať již v rovině teoretické nebo praktické.

prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš
Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i.

**Goodey J. – Aromaa K. (eds.) Trestné činy z nenávisti.
Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2012, 93 s.**

Trestné činy z nenávisti, extremismus, rasově motivované trestné činy – to jsou pojmy, které jsou stále více skloňovány ve spojitosti s otázkou menšin národnostních, etnických, politických, i jiných. Jsou však pojmy, které jsou nejen žurnalisty, ale i politiky a mnohdy i veřejnými institucemi používány přinejmenším nepřesně. Přitom tyto pojmy nejsou zcela jasné ani na akademických půdách a různé státy k nim přistupují odlišně, z čehož mohou pro kriminologii

plynout nemalé problémy se srovnáváním míry a struktury tohoto typu kriminality. Přitom jsou tyto srovnávací výzkumy potřebné a významné pro boj s tímto typem trestné činnosti a pomáhají zejména v prevenci kriminality.

Sborník „Trestné činy z nenávisti“ se věnuje jak problematickému pojmu „trestné činy z nenávisti“, tak dalším pojmům a problémům, které vznikají při sběru dat, studiu a analýze tohoto specifického a závažného typu kriminality. Jde o první český překlad sborníku, který byl vydán v roce 2008 ve Finsku (Helsinky) jako sborník ze Stockholmského kriminologického sympozia, konaného v letech 2006–2007. Tento český překlad sborníku vydal v r. 2012 český Institut pro kriminologii a sociální prevenci, aby tak zpřístupnil české odborné veřejnosti výstupy z tohoto sympozia.

Sborník obsahuje šest příspěvků pojednávajících o některých aspektech trestných činů z nenávisti z kriminologického pohledu a řeší nejen sám problematický pojem trestných činů z nenávisti, ale také problémy spojené se sběrem dat v různých státech, jednotlivé přístupy řešení problematiky trestných činů z nenávisti, systém a míru zpracovávání dat v jednotlivých státech apod.

Příspěvek Erika Bleicha „Odpověď na rasově motivované násilí v Evropě a Spojených státech“ srovnává přístupy k trestným činům z nenávisti v Americe a v některých státech Evropy a zamýšlí se nad tím, z jakého důvodu mají jednotlivé státy rozdílný pohled na boj proti tomuto typu trestné činnosti. Ve svém článku popisuje historické a politické důvody přístupů USA, Anglie, Francie a Německa k trestným činům z nenávisti, jednotlivé přístupy srovnává a zamýšlí se nad jejich výhodami i stinnými stránkami. Zatímco USA a Anglie především staví do čela boje proti trestným činům z nenávisti státní orgány (Kongres USA, policisty, soudy) a jdou spíše cestou represe, Německo a Francie kladou důraz na výchovu a podporu tolerantní občanské společnosti (tedy na prevenci). Článek tak může sloužit jako jistá reflexe nad jednotlivými přístupy a inspirace pro další vývoj strategie v boji nejen pro tyto státy, ale také, po adaptaci na české podmínky, i pro Českou republiku.

Příspěvek editorky sborníku Jo Goodeyové, s názvem „Rasistické trestné činy v Evropské Unii: historická dědictví, mezery ve znalostech a rozvoj politiky“, se věnuje pojmu trestného činu z nenávisti a rasistického trestného činu, zdůrazňuje jednotlivé odlišnosti v důsledku historických souvislostí v různých zemích, dále se zabývá historií boje proti trestným činům z nenávisti v Evropě. Těžištěm jejího příspěvku je kritická analýza sběru dat o trestných činech z nenávisti a problémové body kriminologického statistického zkoumání. Goodeyová zdůrazňuje zejména absenci, nedostatečnou kvalitu nebo nepřesnost sbíraných statistických údajů, rozdílnost v pojmech a tedy i v předmětu statistických analýz, rozdílné časové úseky, po které jsou data sbírána a tím i ztíženou použitelnost sebraných dat pro komparační studie. Jako řešení navrhuje sjednocení systému pro sběr dat a zaměření spíše na analýzu trendů vzestupu či poklesu určitého typu kriminality než na porovnávání procentuální míry tohoto typu kriminality. Autorka také vybízí k využití dat sebraných také neziskovými organizacemi, které mají mnohdy bohatší a přesnější údaje, než státní organizace.

Příspěvek Nathana Halla „Porozumění číslům: sociální konstrukce trestných činů z nenávisti v Londýně a New Yorku“ zajímavým způsobem analyzuje údaje o míře trestných činů z nenávisti zaznamenaných ve dvou demograficky relativně srovnatelných městech – v Londýně a New Yorku. Ve svém článku se zamýšlí nad příčinami mnohonásobně vyšší kriminality zaznamenané každoročně v Londýně a dochází k zajímavým závěrům, které zcela jasně demonstrují na konkrétním případě problém srovnatelnosti statistik nejen v USA a Anglii, ale ve všech státech – totiž zcela odlišný pohled na to, co je vlastně předmětem evidence. V tomto případě jsou tedy statistiky téměř zcela nesrovnatelné, neboť v USA jsou ve statistikách zaznamenávány pouze trestné činy (a nikoliv jiné činy, které nejsou klasifikovány jako

restné činy), a zároveň je rasistická pohnutka (rasistický charakter restného činu) posuzována policejním orgánem. Na rozdíl od tohoto konceptu, v Londýně jsou předmětem statistiky „případy“, což je pojem výrazně širší. Rasistická pohnutka je navíc posuzována ze strany „obětí, či kterékoliv jiné osoby“, což taktéž výrazně rozšiřuje počet zaznamenaných případů. Tyto statistiky tak nelze srovnávat v absolutních hodnotách ani v přepočtu na obyvatele, bylo by však možné (jak ve svém příspěvku navrhuje Jo Goodeyová) srovnávat alespoň trendy růstu, poklesu a stagnace míry takové restné činnosti. V další části příspěvku se autor zabývá sociální konstrukcí restného činu z nenávisti v závislosti na míře zaujatosti pachatele a míře kauzality mezi rasistickou pohnutkou pachatele a restným činem, a jednotlivé konstrukce demonstruje na reálných či modelových příkladech. Poukazuje také na to, že míra restných činů z nenávisti je předznamenána sociální konstrukcí restných činů z nenávisti přijatá konkrétní společností.

V příspěvku s názvem „Výzvy při sběru statistických údajů z oblasti restných činů z nenávisti: Případ Švédska“ jeho autorka Klara Klingsporová popisuje, jakým způsobem probíhá sběr dat o restných činech z nenávisti ve Švédsku, kde tento úkol zastává Národní rada pro prevenci kriminality (BrČ). Klingsporová vysvětluje způsob, jakým probíhá rozlišování restných činů z nenávisti od ostatních restných činů a vytváření databáze a poté demonstruje výsledky, které byly na základě tohoto systému získány. Zároveň však poukazuje na problémy spojené se sběrem dat, tedy např. neochotu obětí a svědků oznámit restný čin, nebo lidský faktor osobnosti policisty sepisujícího záznam o incidentu, který je pak významný pro posouzení, zda jde o restný čin z nenávisti, či nikoliv.

Juha Kääriäinen a Nora Ellonenová se ve svém příspěvku „Finský systém rasistických restných činů“ zabývají způsobem získávání a evidování informací o rasistických restných činech ve Finsku pomocí speciálního znaku v záznamu a poukazují na nedostatky tohoto systému. Autoři se v příspěvku zabývají také problematikou samotného pojmu rasistického restného činu a rasistické kriminality. V další části příspěvku popisují proces vytřídění rasistických restných činů od ostatních restných činů pro zkoumané období v letech 2005–2006 a demonstrují zde získané výsledky. Hlavní problémy finského způsobu sběru a analýzy dat spatřují především v nízké míře činů, o kterých se úřady dozví, nedůslednost policistů při označování rasistických restných činů speciálním znakem a absenci údajů o etnické příslušnosti zúčastněných osob, což ztěžuje rozpoznání některých rasistických restných činů.

Posledním příspěvkem ve sborníku je článek „Multiinstitucionální práce a oběti rasově motivovaných restných činů z nenávisti“, ve kterém autor Paul Iganski popisuje vývoj multiinstitucionální spolupráce v boji proti rasově motivovaným restným činům ve Velké Británii, ale především představuje tzv. Londýnské fórum pro rasově motivované restné činy, tedy prostor pro spolupráci institucí a fyzických a právnických osob v boji proti rasově motivované restné činnosti. Mimo popisu role a způsobu fungování Londýnského fóra autor také kriticky hodnotí jeho fungování (zejména problémy s rozložením sil mezi institucionálním a dobrovolnickým sektorem fóra) a upozorňuje na negativní dopady těchto nedostatků na oběti rasově motivovaných restných činů, pro pomoc, jimž bylo Londýnské fórum zřízeno.

Sborník jako celek je přínosem pro kriminology a právníky, kteří se věnují problematice restných činů z nenávisti, neboť poskytuje vhled do různých přístupů k tomuto typu kriminality, různých způsobů sběru a zpracovávání kriminologických dat apod. Články zároveň poskytují inspiraci, jakým způsobem je účinněji provádět v České republice sběr dat a analýzu restných činů z nenávisti a naopak se vyvarovat nedostatkům, které jsou předmětem kritiky v systémech jiných států. Proto by studie zabývající se restnými činy z nenávisti prováděné v budoucnu v České republice měly zohlednit kritické poznatky vyplývající ze článků publikovaných v tomto sborníku a vycházet z těchto zahraničních zkušeností.

Přínosem sborníku je také jistá míra kritiky, se kterou autoři poukazují na nedostačující stav sběru dat a nepřekonatelné odlišnosti ve sběru dat v některých státech, což zcela zneumožňuje srovnávací studie, které by významně mohly přispět k hodnocení úspěšnosti míry tohoto typu kriminality v jednotlivých státech a tím také nalezení nejlepšího řešení pro boj proti trestným činům z nenávisti. Je však jistým nedostatkem, že sborník je poměrně útlý a jistě by bylo přínosnější zařadit do sborníku více příspěvků ze symposia a ty systematicky rozčlenit dle toho, zda se věnují primárně samotnému pojmu trestných činů z nenávisti, rasistických trestných činů, sběru a analýze dat, prevenci apod. Takovýto ucelenější a komplexnější soubor článků, věnující se této problematice, by byl větším přínosem pro studium problematiky jak pro kriminology a právníky, tak pro orgány zpracovávající data pro analýzu trestných činů z nenávisti. Tato výtky však směřuje samozřejmě k původnímu finskému vydání a český překlad této publikace je jistě i ve své útlé podobě publikací přínosnou, poučnou a velmi inspirativní.

Mgr. Lenka Jamborová
Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

**Stevens J. P. Five Chiefs: A Supreme Court Memoir.
New York: Little, 2011, 292 s.**

O obsahu činnosti soudů a soudců se dozvídáme z rozličných pramenů lišících se zejména svou čtivostí a současně kvalitou poskytovaných informací. Tak příslušná ustanovení právních předpisů upravující postavení soudů v rámci státního zřízení jsou jistě zdrojem informačně hutným; přesto se nejedná o literaturu čtenářstvem hojně vyhledávanou. Na druhé straně pak moderní soudničky lákají nejednoho čtenáře, ačkoli právní sdělení v nich obsažená jsou nezřídka mlhavá, až zamlžená. Objeví-li se tedy na trhu kniha pojednávající o tématu soudů a soudců, která čtenáři poskytne poučení a zároveň zábavu, je třeba takové události věnovat náležitou pozornost. Uvedenému popisu přesně odpovídají paměti soudce Nejvyššího soudu USA („Soudu“) Johna Paula Stevense nazvané „Five Chiefs: A Supreme Court Memoir“.¹

Jak název díla (spolu s úvodem díla) napovídá, Stevensovým hlavním cílem je představení pěti posledních předsedů Soudu (F. Vinson, E. Warren, W. Burger, W. Rehnquist, J. Roberts Jr.). Nejedná se ovšem o cíl jediný. Spolu s tím se čtenář v úvodních kapitolách (byť jen formou přehledu) seznámí s prvními dvanácti předsedy Soudu a dále se dozví, jaké povinnosti plnil a musel plnit každý z nich. To vše na základě vzpomínek autora, který sám jako soudce Soudu působil bezmála třicet pět let.

Samotná kniha může být, a to bez ohledu na dělení do kapitol, rozčleněna na tři tematické úrovně: rovinu judikatury, rovinu zážitků ze Soudu a rovinu osobního života autora.

První ze zmíněných se zabývá popisem a vysvětlením nejdůležitější judikatury, která byla v průběhu služby (nejen) posledních pěti předsedů přijímána. Jednotlivé případy jsou doplněny náležitou právní argumentací, která je ovšem podána srozumitelným způsobem tak, že i člověk málo znalý realii Spojených států amerických a jejich právního řádu se v popisované

¹ Na tomto místě je třeba připomenout, že kniha s podobnými aspiracemi nedávno vyšla v České republice pod názvem „Jak se píše o soudech a soudcích“. KYSELA, Jan – ONDŘEJKOVÁ, Jana a kol. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. Praha: Leges, 2012, 264 s.